

IDENTIFIKASJON OG MOTIVASJON: EN ANALYSE AV HARRY FRANKFURTS HIERARKISKE TEORI OM FRI VILJE

MESTERBREV VED MONICA ROLAND

Hva handler masteroppgaven din om?

Frankfurts frihetsbegrep er knyttet opp mot hans teori om viljen og hvordan denne er konstruert. Et lite barn som pønsker ut hvordan komme seg opp til godteriskålen på kjøkkenbenken har ikke fri vilje, ifølge Frankfurt. Barnet har faktisk ikke vilje i det hele tatt. Hans frihetsbegrep tar dermed utgangspunkt i en oppfatning om at våre handlinger skiller seg fra dyrs og små barns handlinger: En voksen person kan reflektere over sine ønsker og handlinger på en måte små barn og dyr ikke kan. Vi har det Frankfurt kaller høyere-ordens ønsker og volisjoner. Vi kan identifisere oss med visse ønsker fremfor andre. Vi kan reflektere over *hvorfor* vi skal tilfredsstille et ønske og ikke bare hvordan vi skal tilfredsstille det. Vi kan ønske at vi var foruten visse ønsker og preferanser, altså ønske at vi var annerledes enn det vi er. Denne evnen til refleksiv selv-evaluering er dermed av avgjørende betydning. Det er denne evnen som gjør at vi er konstituert på en annen måte enn små barn og dyr. Den muliggjør at vi har en vilje, være seg fri eller ufri.

Jeg ser i min oppgave på hva denne evnen til refleksiv selv-evaluering består i og hvilke implikasjoner dette har for Frankfurts frihetsbegrep. Jeg er særlig opptatt av Frankfurts begrep om identifikasjon (med et ønske) og hans begrep om selvet, og drar inn både Michael Bratmans og David Vellemans kritikk av disse.

Hva argumenterer du for/mot i oppgaven?

Selv om jeg er ekstremt fascinert av Frankfurts forsøk på å fange inn hva det vil si å være en person – jeg synes det er et særdeles vakkert prosjekt, særlig med hans vektlegging av viktigheten av det vi bryr oss om – så mener jeg hans teori medfører en del problematiske implikasjoner. Min hovedinnvending er at hans teori er for svak. Frankfurts sentrale tese er at fri vilje inntreffer når det er symmetri mellom personens høyere-ordens volisjoner og første-ordens ønsket. Hvorvidt en aktør handler av fri vilje avhenger kun av om denne symmetrien inntreffer på det tidspunktet aktøren handler. Frankfurt omtaler selv denne symmetrien i viljen som «a happy chance». Det finner jeg forstyrrende! Personen er ikke i en tilfredsstillende grad årsak til sin egen handling. Jeg argumenterer derfor for at en teori om fri vilje trenger en tilleggsbetingelse om en kausal forbindelse mellom høyere-ordens nivå og første-ordens nivå. Ikke minst for å redegjøre for det vedvarende subjektets relevans og rolle i en slik teori.

Hvorfor bør andre lese oppgaven din?

Først og fremst bør jo folk lese Frankfurt! Min oppgave er allikevel en grei og oversiktlig innføring, tror jeg, i hans hierarkiske teori. Dessuten er den skrevet på norsk, noe som gir mindre språklig motstand for de som måtte ha norsk som morsmål.

Hva er dine planer for fremtiden?

Fylle bankkontoen og skaffe meg et stipend. Ikke nødvendigvis to kompatible aktiviteter, men det er jo lov å drømme.